

DEO OPTIMO MAXIMO
UNI ET TRINO, 99

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,

Orthodoxorum Medicorum Patrōno.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS

*manè discutienda in Scholis Medicorum, die Lunæ decimā-octavā
mensis Martii, anno Domini M. DCC. LXXI.*

M. PASCHASIO BORIE,

Doctore Medico, Præsīde.

An sanis adhibenda remedia?

I.

Y GIEINE præstantissimo rerum non naturalium adminiculo, præsentī non tantū servandæ valetudini, sed & morbis absquē remedio præcavendis indefinenter allaborat. Sancitas ab ipsâ leges fideliter sectanti, tutissimam sanitatis profert symbolam: sanitas autem utriquē sexui, cuilibet ætati, cuicumque temperamento adscribitur, nec ad ipsam robur virile in foeminino vel & delicatulo corpore repetes, nec annorum pondere gravatum senem ideo sanum dicere recusabis, quod ipsum fugiat agilitas, nec ampliùs genus illius adumbret flos juvenilis; scias interdum ad integram corporis salutem, satis esse, si functiones liberè, jucundè, & cum certâ constantiâ absolvi valeant. Hinc in prædicto statu, medicamenta in usum vocare, non inutile tantū, sed periculosum meritò dicemus. Sed proh lugenda humanæ gentis imbecillitas! quæ meliora respuit, ut præceps in deteriora ruat. Vgetus sit homo? ipsismet remediis quæ maleficus abnegat, sanitatis gradus extendere nititur. Morbo correptus, vel nullam ipsius expugnandi rationem tenet, vel si dolore, aut pavore correptus, quædam aggrediatur medicamenta, omnium optima ducit, quæ à circumforancis, ardelionibus, crumenarum emundtoribus insolenter ventitantur, caput committere non dubitat, quibus olim ne calceandos quidem pedes præbuisset: miser! fallaci fuco deceptus, dū Syllam cupit vitare decidit in Caribdim; tutelam quærit contrā futuros corporis morbos, dū sola mens cespitans firmanda, alienata redimenda foret; qui enim sanus, contrā venturas ægritudines ad pharmaca convolat, non aliam exhibet agendi rationem, quàm qui, cibo potuque resecto ventriculo, ad futuram famem arcendam efculentis denuò se ingurgitaret: undè liquet quam absolum sit, in statu sano, remediis abuti, quæ non nisi ad absentem revocandam valetudinem, benigno naturæ munere, mortalibus fuere concessa.

PREMENDA naturæ vestigia, nec impunè ipsa transilire datur: densa nimis & procellosa gentem humanam circumfident mala physica, ut nova siccitiaque advocare festinemus, jam verò quid aliud operantur qui naturam quotidie remediis opprimunt, nullâ necessitate assumptis. Sed undè tam consueta tam absurda vesania suam ducere possit originem, explorare nostrum est. Causam accipe triplicem. Primam conspicias in phantasæ læsionibus quæ sanitatem in morbum transmutare valent. Prostat exemplum in hysteriis, in viris hypocondriacis, in quibus tenso sensibilitatem ad extremum gradum evexit, in ipsis enim quàm plurimis mens jactata ludibriis, nunquam res cæterorum ad normam conspiciunt, & cum solam mentem malefam habeant, sola mentis accersiri debent remedia; cum enim mala moralia sint omnium & crudelissima & tenacissima, moralibus auxiliis sagaci Medico primùm morbus est impugnandus, ægri mentem ac fiduciam sibi consiliare debet, ut ita infensissimum felicius hostem sternere valeat. Secunda, inductus mos est robustam exuere valetudinem, ut tenuior induatur, & nova simul depromantur media rescientia. Dejecias oculos in urbanam delicatulam ac mollem scœminam, quæ morbosa vult haberi, vagos persequitur dolores, quorum nullibi sedes assignatur, sed in eo statu, formæ venustati non nihil animis commovendis idoneum accersiri putat; nullum sanè felicius languenti vel & illecebrosæ scœminæ perfugium detegi poterat, ut speciosus ignaviæ necnon vitii moveatur remedia; aliundè ex ipso morbo supposito, non levis desumitur cura, nova proferruntur remedia, novi requiruntur ipsorum jactatores, qui officiosi necnon indulgentes, blandis morbosam rescicere cogunt remediis, & solatium præteritis ac præsentibus non tantum præbent malis, sed & futuris non nunquam auxiliantur; hæc agendi ratio fit absconsa in muliere, quantò magis in ætatis hujusce trosculis animadvertenda, non vident amentes, præter bonorum despectum, siccitios cum veris quandòque mutuari morbos, quorum flagello vexati, debitas luunt poenas satis tristioribus, in quibus debellandis serò sæpius medicina paratur. Tertia autem & latius sparsa causa, in eo manet, quod plurimi præ timore, antè gressus occurrentem semper offendunt morbum, falsâ obducti prudentiâ, ne in posterum ab ipso corripiantur, ad prophylactica confugiunt medicamenta: tantisper ipsis rubeat facies? plethorâ continuò se laborare autumant, & phlebotomiam salutis anchoram ducunt, ut potè partes in humorum massâ redundantes foras eliminaturam. Unâ tantùm vice suo segnis fungatur munere ventriculus? heterogeneâ materie refertum rati, superfluos imò nocivos humores purgant medicamento extus amandare tentant. Non nisi spiculis hirsutam conspiciunt naturam, sed hæc in suis operibus disturbata, meritas brevi repetet ab infractore pœnas.

I I I.

ILLUD sanè invidissimum levitatis humanæ argumentum, quod & inaudita remedia, & insolitis experiri morbos amet; ita vesano novitatis ardore fertur, ut recens quodcumque ab agyrtis, sciolis monacis, mulierculis promulgatum, inconsideratè prosequatur remedium, & ullo sine morbo in usum familiarem adhibeatur. Sciat tandem nulla nisi cogente morbo assumenda medicamenta, si in tantum usurpentur, in quantum salutarem quandam mutationem corpori procreare valent; si desit morbus, nedum illa mutatio sit salutaris, imò noxia evadat necesse est; cum enim viget sanitas, mutatio quævis hanc in deteriorationem statum detrahet; quidquid medicamenti titulo fuerit assumptum, veneni potius abeat acturum, vel minimè attendenti satis elucescet. Ecquid enim inter se differunt medicamentum & venenum, in eo sanè quod mutatio quam gignit medicamentum germana & amica sit corpori, quod eadem inopportuna venenum constituat. Justas assignare metas inter utrumque arduum, cum dosi ratione optimum medicamentum in insensissimum sæpius abeat venenum. Quoties tamen medicastrium circulatorum imperitiâ audaci, artis apollinæ salutaria præsidia, in multorum cladem eademque quotidie nostris sub oculis vertuntur; quam multos videas scelestos blaterones, immeritam celebritatem in arcano magnificè jactitato quaerentes: ii, vili ære, allestendæ plebis causâ, pillulas, elixiria, pulveres, sacculos, balsama spargunt, quæ cum grandiori insigniantur nomine, stultorum admirationem ac hiatus mo-

vent; protinus autem prudenti mens apparet asinina, & miseræ plebis delusam luget fortem: quot & quantas non edidit strages pulvis ejusmodi, drasticis acrioribus conflatus! quantam perniciem non molitur? cum forsân non extemporaneus, vigesies, trigesies, & ultra usurpatur, nullo habito temperamentorum, sexuum, ætatum delectu; quot, sanguinis missionum, tartari stibiat, sublimati corrosivi sæpius larvati intempestivo usu, tumultu mandati fuerint, enumerationi impares evaderent tabellæ; plurimi tamen in extremo mortis angore versati, hisce scitè admotis, luctantem ab orco revocatam fuisse animam ultrò fatentur. Assumpto igitur quocumque medicamento, cum necessariò fiat in corpore mutatio, si non salutarem, eandem damnosam evadere liquet, ingruet functionum alteratio, ruet in pejus totum fluidorum ac solidorum systema, præstò aderit numerosa aggritudinum cohors. Nullis igitur sat potentibus armis, medico de civium salute sollicito, ut probum decet, tam damnosa debellanda incumbunt vitia, quò arti ipsi redeat uberior fructus, & mortalibus securitas spargatur. Nunc autem subjicienda remanent oculis, quæ ab inconsiderato remediorum usu latè sparguntur mala.

I V.

INTER omnigena remedia, nullum forsân efficacius in inflammationibus vel plethoribus diversis adhibetur, quam sanguinis missio, nullum verò majus damnum inferre valet si absque cautela admoveatur, v.g. in tenuissimis temperamentis, in macie vel senio confectis, in maximis evacuationibus, in nonnullis imò & suppositis œconomiae deviationibus; nihil attamen sub Sole nostro frequentius: quam plurimos enim quotidie videas, qui vel levissimâ de causâ, & propter consuetudinem, semel, bis, terve quater-ve in anno venam sibi fecari jubent, suamque huic inepto usui acceptam referunt sanitatem; plethora inquirunt periodica nos obruit ac pessumd.t. in evacuatione quæramus opem; naturam tentant quæ suarummet conscia necessitatum, tutius ac melius res administraret, admotâ uberiore transpiratione, urinæ profluvio, hæmorrhoidibus, copiosiori menstruatione, vel excretionem aliâ quâcumque. Celebratæ verò effectus phlebotomiæ prosequamur. Vasa quidem citissimè vacuantur, sed brevi subsequitur debilitas, virium collapsus, tonus organorum vitalium frangitur, digestrices vires factò vacuo nimio plus exacuuntur; sicque haud morâ novo & crassiori latice distensa vasa, humorum haud faciliè circuitum sinunt, & obstructionibus natales præbent; ex observationibus passim colligere est, immensum in morem congestum fuisse textum cellularem, in nonnullis interceptum intus remansisse transpirationis humorem, undè hydropes, catharri, cœcitates. Nec minus deploranda venit plebeculæ cæca purgantium prurigo, quæ cum videat ab humorum exitu felici, prosperas sequi morborum solutiones, si paulò gravetac ventriculus, si tardiùs perficiatur digestionis opus, in purgantibus spem omnem collocans, illis unicè ablandiri satagit, ut potè everrendis in dies pullulantibus sordium fontibus utilissimis, sed ex ejusmodi evacuatione quam horrenda rerum perturbatio corpori rependit, cum enim acrioribus ac deleteriis utantur drasticis, hæret venenum èdè magis insensum, quòd nulla prius ætatis, sexus, temperamenti habita fuerit ratio: non enim tantum ventriculi vis infringitur ac intestinorum actio, sed stimulo vividiori ita fit èdè loci immoderatus humorum affluxus, ut indè totum afficiatur corpus, intercipitur transpiratio, afficiuntur nervi, exurgunt colici dolores, inducuntur langor, tabes vel saltem præmatura senectus, sic morbi illius loco, cui anteire consilium erat, alter invitat: hoc omen ut avertas, ad purgationem ne properes, tempus eligas maximè quo adjuvantem habeas naturam & in vota scellantem, huic tantum calcar addes, nec humores aggrediare inopinantes quasi & inscios. Quod quidem in infantibus maximè cavendum, cum nihil certius in primo vitæ limine accretioni ponat obices ac nutritioni. Non omittere licet pravam consuetudinem, quæ primâ fronte quamvis innocua vel & etiam salubris appareat, non minùs sædam malorum cohortem à tergo vehit; enemata dico, quorum usus apud urbanas mulieres ita irrepit, ut fæces amandandi & formæ venustati consiliandi jam denegari copiam ipsis videatur, si non unâ vice ad minùs alvum sollicitaverint: sciant quod exindè intestinorum, recti præsertim irritabilitas obtundatur, quod ita pigram efficiant alvum, ut absque enematibus jam fieri non possit fœcum excretio, quod relaxatio fiat in omnibus viciniis, quod hæmorrhoides, immodicas menstruationes, vel fluores albidos advocent, & datâ tandem occasione, jam nullus evadat ipsorum usus. Nec

ed loci absonum credam foeminas increpare nonnullas, quæ ut elegantem gracilemque à naturâ denegatam obtineant formam, acidis, aceto præsertim utuntur, sed quam citò dum invitam mutare cupiunt naturam, inducunt non tantùm macie sed irreparabili phtisi meritas luunt poenas. Superiùs exposita malorum caterva si attentè perpenderetur, ad subripiendam erroris larvam sufficeret, sed quò usque nuda ipsamet veritas obcæcatas experietur mortalium mentes?

V.

NON animus est nobis omnia carpere remedia quæ ab Hygieine depromuntur, & irritam, nocivam quandòque fingunt artem nostram; fusiùs enim quam ex æquò, res effect tractanda, & jam satis constat levia mala præsentibus non debellanda remediis, sed naturæ meliùs committi, quæ ipsamet positis ut ita dicam exuviis, tutiorem statum recuperare gestit; alioquin, monente Celso, in prosperâ vel sat vegetâ valetudine, adversæ præsidia consumuntur, & quando opus est frustra benignam invoces matrem, torpori enim demandata, prostratas vires acuire denegat, & ab ingrato nato justas reposcet poenas. Semper itus est imprudens quandò de reditu non liquet. Quis deinceps benevalenti corpori medicamen auferit porrigere, quâ indicatione? Iniquam invenies. Sed iniqui, status perfectæ sanitatis ex ipso Hippocrate, non tutus est, quia non potest perennis stare, nec mutari quin vergat in deteriùs. Equidem: cum verò hunc, porrecto pharmaco, excelsiorem veluti domum tutari tibi datum est, quâ parte fulcimentum appones, nisi lateris quod illo indigeat gnarus fias, vel misso sensu Metaphorico, quodnam Pharmacum exhibebis? Num evacuans? At corpus sanum evacuatione non indiget. Num stimulus? refrigerans? hæc supervacanea sunt. Si enim his opus esset, jam intemperie aliquâ corpus laboraret. At, manet status quidam in quo licet non ægrotaveris, rectè tamen te habere non affirmaveris, non est morbus, sed ita morbo contermina tua constitutio, ut nō caveatur, hunc instare pronum sit indicium. Equidem: sed adverte; jam non est perfecta sanitas, jam functio aliqua liberè non exercetur, sed euge, ne rem ad minutias Pathologicas revocemus. Damus quamdam inesse ægritudinem; at verò nec ipsa medicamenta efflagitat, diætâ oppressam levato naturam, idest ne novum huic opus imponas, quin prorsus vegeta & alacris facta fuerit, quin residuos redundantescque succos, per poros cutis, sæcum aut urinæ excernibula amandaverit; sic enim ipsa se citra fastidiosos semper, sæpius nocivos Pharmacorum usus spontè liberabit; sic enim ipsa se citra à morbo præstari, suasves sanitatis fructus experiri, tranquillos absque dolore sibi condere Soles, præstò adest via quâ ad scopum collimet. Tria hæc sanitatis veluti compendium habeat; scilicet, utilia seligenda, fugienda nociva, amovenda superflua; non aberrabit, si sancitis ab Hygieine legibus obtemperet, si aërem spiret purum apertum, nec sicciozem, nec humidiozem, si sobriam victus rationem teneat, si alimenta seligat quæ laudabilem effingant succum nutritivum, nec ventriculum gravare valeant, quidquid enim delirat illud organum, plestuntur & aliæ partes, si assumptis cibis otium corpori concedat & menti, si somno ita indulgeat, ut exhaustæ diuturno exercitio reparentur vires, si secretiones liberè ac constanter fiant, si temperentur animi pathemata. Has temperantiæ fideliter sectanti leges, felix ac placida succedet vita, tardiùs ingravescet senectus, sæpissimè inutilia, prorsus abneganda fient remedia. Quare nihil ampliùs moras nectere videtur, quin ratiocinio & experientiâ freri concludamus;

Ergò sanis non adhibenda remedia,

Proponcbat Parisiis LUDOVICUS CAROLUS-HENRICUS MACQUART;
Remus, Doctor Medicus Remensis, nec non Saluberrimæ Facultatis Medicinæ
Parisiensis Baccalaureus, Theseos Auctor, A. R. S. H. 1771.
A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Univers. & Facul. Med. Typographi, 1771.